

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrlet 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrlet 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 30. septembra 1863. ~

Gospodarske stvari.**Kdaj je najbolji čas, da se les seka.**

Po novih skušnjah.

O tem prof. dr. Schacht govori tako-le: Važno je vprašanje, kadaj je najbolje les sekati, da trden in dober za mizarstvo, tesarstvo in vsako obrtniško rabo ostane. V tej reči se ne ujema naša misel s tistimi, kateri trdijo, da naj na luno gleda, kdor les seka, ker luna ima posebno moč do rastlinstva in po takem tudi do lesa, da po takem ni vse eno, ali se drevo podere o šipu ali ob polni luni itd. Mi se le tega držimo, kar so skušnje vnovič potrdile, da ni vse eno, ali se les, ki ga rabi mizar ali tesar, seka pred zimo, grudna mesca, ali pa konec zime, sušca mesca. To bolj natančno dokazati, so se posekale štiri enako velike, enako stare, čvrste in zdrave smreke, ki so v enaki zemlji rastle. Ena se je posekala o božiču, druga konec prosenca, tretja konec svečana, četrta pa konec sušca mesca. Te štiri smreke so se na štiri robe obtesale in iz njih enako dolge in debele bruna napravile, ki so se enakomerno posušile. Na to so se skušnje z njimi storile, da bi se zvedilo, ktera je bolj trdna in močna; zato so se bruna na obeh koncih podložile, na sredi pa s precej veliko težo obložile. Našlo se je pri tej skušnji, da je bila smreka o božiču sekana najmočnejša, druge so bile po času sekanja ena od druge slabše, do te, ki je bila sušca mesca sekana. Ravno takošna se je skazala moč kolov, iz teh smrek narejenih; kol smreke, o božiču sekane, je še čez 16 let popolnoma zdrav in močan; ostali drugi so že v četrtem letu se dali celó lahko zlomiti. Druga skušnja je pokazala, da je kol, ki je bil konec marca posekan, čez 8 let strohnél, uni pa, ki se je konec božiča posekal, je še enkrat tako dolgo trden in čvrst ostal. — Druga skušnja je pokazala, kako gost je o pravem času sekani les. Za to skušnjo so se štirje hrasti odločili, in se je z njimi ravno tako ravnalo, kakor s smrekami. Eden se je posekal o božiču, drugi pa po gori omenjeni vrsti, namreč konec prosenca, svečana in sušca. Od vsacega se je enako debel okrogel kos odžagal in za dno plehastega soda porabil. V tako napravljene sode so vlili enako visoko vode. Dno tistega soda, ktere ga hrast se je o božiču posekal, je bilo trdno, da se ni celó nič vode skoz pocejalo, skoz ostale tri je pa bolj ali menj solzela. Skoz tisto, ktere ga les se je konec prosenca posekal, se je v dveh dneh voda prikazala, — skozi tistega, ki je bil konec svečana posekan, pa že pred družim dnem, — skozi onega od konca sušca pa že čez 2 uri. Omenjene skušnje so se tudi še dalje potrdile; napravile so se doge iz hrasta, ki je bil o božiču posekan, kakor tudi od unega, ki se je konec sušca podrl in za

doge porabil. V prvem sodu se je vino brez vse zgube ohranilo, iz drugega se ga je pa dokaj pogubilo. Vse te skušnje tedaj kažejo, da les, ki se o božiču seče, je trdneji, stanovitejši in gostejši od unega, ki se konec zime, naj je za kakoršno koli rabo, seče in podira. To pa daje nauk, da les, čem bolj se bliže spomladi seče, tem slabše je.

Natoroznanske stvari.**Kenguru.**

Kenguru je največa žival v Avstralii. V južni Avstralii je 5 čevljev visok, če sedi, z repom vred pa še večji, to se vé da. Največi nek da je 9 čevljev in 6 palcev dolg od nosa do konca repa. Rep je prav debel ondukaj, kjer se začne, dalje pa zmirom tanjši; starim je nekterim dolg 3—4 čevlje in težak. Našel ga je ladijevodja Cook (Kuk) leta 1779; prej nismo nič vedili za-nj.

Teče presneto. Pa ima noge tudi tako ustvarjene: sprednji prav majhni, tako, da do nosa komaj doseže z njima, zadnji pa dolgi, skor daljši, kakor je vés života. Kremplje ima ostre. Kadar sedi, sedi na vsem sveti tako, kakor leverica, rep pa dene po tleh, tako kakor je dolg, zviti ga pa ne more. Kadar teče, teče po konci, poskakuje z zadnjima nogama, z repom si pa pomaga, in včasih sprednje noge pritisne na prsi tako, kakor kak izveden tekalec. Uren je neznansko; lovci včasih ga podé 4 milje daleč čez vode, čez hrib in plan, al vendar-le jim uteče. V glavo je mil, podoben šarinjakinji (Dammhirschkuh). Nosnic nima globocih, ušesa pa ima velike. Ona je težka 120 liber, on pa 200, kadar sta že dorastla. Za prodaj je le zadnji konec z repom vred. Iz repa je zdrava juha in slastna.

Barve je različne, kakor je star in kakoršnega plemena. Navadno so po hrbtu temno-sivi kakor miši, ob straneh in spodej pa jasnejši. Dlako imajo voljno, tenko pa gosto. Koža je za zastor na kočijah; veljá le pol dolarja. Mladiči nekteri, pa malokteri so beli.

Kenguru je dvojnega plemena: manjšega in večega. Veči so po planjavah; včasih so jih cele krdela, kar po 130—150*) se jih skupaj pase, samo kadar se nehajo pojati, takrat nekteri mandeljci zapusté krdelo in gredó v samotne kraje, v lesove; pa vsako krdelo se posebej pase. Najraje so v svetlih lesovih, po katerih se pasejo zjutraj, zvečer precej v mraku, pa časi tudi ponoči. Kadar je poleti huda vročina, plezajo po sencih; najraje so v hladnih votlinah in zijalkah v grmovji, pozimi pa po suhih peščenih krajih, navadno na višinah po več ur na tistem mestu. Prav lepo — saj jaz tako mislim —

*) Da bi bilo skupaj le po 30—40 jih, to ni res,